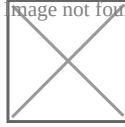

Ο Άθως των καλλιτεχνών

/ [Πεμπτουσία](#)

Image not found or type unknown

Στις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα το Άγιον Όρος έλκυσε αξιόλογους Έλληνες καλλιτέχνες που κατανόησαν τη βυζαντινή και τη μεταβυζαντινή τέχνη και έδωσαν μεγάλο αριθμό έργων^[1]. Στη δεκαετία του 1910 πραγματοποίησαν ταξίδια ο Τάσος Λουκίδης που φιλοτέχνησε ελαιογραφίες με θέματα από τις αυλές μονών που ανήκουν στην Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου και στη Συλλογή της Εθνικής Τράπεζας^[2] και ο Βασίλειος Χατζής απόψεις μονών που βρίσκονται στις Συλλογές Ε. και Γ. Δαλακούρα, στην Εθνική Πινακοθήκη Αθηνών και στην Πινακοθήκη Ε. Αβέρωφ στο Μέτσοβο^[1]. Ο Λυκούργος Κογεβίνας κυκλοφόρησε το λεύκωμα Le Mont Athos, La Belle Edition, Paris 1922 με δώδεκα ασπρόμαυρες οξυγραφίες μονών σε 250 αριθμημένα αντίγραφα που παρουσιάσθηκε στη γκαλερί Arthur Tooth & Sons στο Λονδίνο το 1924^[2].

Σπύρος Παπαλουκάς, «Αρσανάς στο Άγιον Όρος» (1935), Λάδι σε χαρτόνι, 81×75 εκ.

Την ίδια περίοδο, μετά την απελευθέρωση, το Άγιον Όρος συχνά γίνεται ο τόπος έμπνευσης ζω-γράφων^[3]. Ο Φώτης Κόντογλου επισκέφθηκε για πρώτη φορά το Άγιον Όρος την άνοιξη του 1922. Η πλούσια παραγωγή του περιλαμβάνει αντίγραφα τοιχογραφιών, φορητών εικόνων, τοπία, απόψεις μονών, σκίτσα από τη ζωή των μοναχών. Μερικά παρουσιάστηκαν σε έκθεση στο Γυμνάσιο Μυτιλήνης το 1923, την ίδια χρονιά που εκδόθηκε το βιβλίο του «Η Τέχνη του Άθω», ενώ άλλα εικο-νογράφησαν το άλλο βιβλίο του Βασάντα, Αθήνα 1924^[4].

Σπύρος Παπαλουκάς, «Σκήτη Αγίου Ανδρέα» (1932-5), κάρβουνο και χρωματιστά κραγιόνια

Στα τέλη Νοεμβρίου 1923 ο ζωγράφος Σπύ-ρος Παπαλουκάς με τον συγγραφέα Στρατή Δού-κα εγκαταστάθηκε στις Καρυές και εργάσθηκε έως τον Νοέμβριο του 1924. Η παραγωγή του περιλαμβάνει περίπου εκατό πίνακες με απόψεις μονών, όψεις της ζωής των μοναχών και εξήντα αντίγραφα από τοιχογραφίες, φορητές εικόνες, μικρογραφίες χειρογράφων, χρυσούφαντα. Ο ζω-γράφος παρουσίασε ορισμένους πίνακες σε έκθε-ση στο περίπτερο του κήπου του Λευκού Πύργου τον Δεκέμβριο του 1924 και επεξεργάσθηκε πα-ρόμοια αγιορείτικα θέματα έως το 1935 [\[5\]](#). Από τα γνωστότερα έργα τής αγιορείτικης περιόδου του Παπαλουκά είναι

είκοσι τέσσερα σχέδια με τους οίκους του Ακαθίστου Ύμνου σε χαρτόνι, που ανήκουν στη συλλογή του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης^[6] και αποτελούν αντίγραφα παραστάσεων από επιτραχήλιο (16ος αιώνας) του αρχιερέα Δωροθέου πού σώζεται στη Μονή Σταυρονικήτα^[7].

Στο πανόραμα ζωγράφων που επισκέφθηκαν τον Άθω στο επόμενο διάστημα περιλαμβάνονται ο Νίκος Βέλμος (1926), ο Πολύκλειτος Ρέγκος (1926, 1933)^[8], ο Δημήτρης Γιολδάσης (Δεκέμβριος 1926-Ιανουάριος 1927), ο Francois Perilla, Le Mont Athos, Paris 1927, ο Ανδρέας Βουρλούμης (1929), ο Γιώργος Γουναρόπουλος (1932), ο Θεό-φιλος Κεφάλας-Χατζημιχαήλ (1933)^[9].

^[1] Δ. Παπαστάμος, Πινακοθήκη Αβέρωφ, Αθήνα 1991, 64-65, εικ. 55.

^[2] Πινακοθήκη Ε. Αβέρωφ-Μέτσοβο, Λυκούργος Κογεβίνας, χαρακτήρας και ζωγράφος, Κείμενα Α. Κούρια, Ε. Οράτη, Αθήνα 2004, 273-274 (Δ. Παυλόπουλος).

^[3] Το Βυζάντιο και η νεώτερη τέχνη, η πρόσληψη της βυζαντινής τέχνης στην ελληνική ζωγραφική του α' μισού του 20ου αιώνα, Επιστημονική επιμέλεια Ι. Αλεξανδρή (Κατάλογος έκθεσης), Φθινόπωρο 2009-Άνοιξη 2010, Βυζαντινό & Χριστιανικό Μουσείο, Αθήνα 2009, 22-23.

^[4] Ν. Ζίας, Φώτης Κόντογλου, ζωγράφος, Αθήνα 1991, 17· Φ. Κόντογλου, Έργα: Πέδρο Καζας, Βασάντα κι άλλες ιστορίες, Αθήνα 1967, 129· Μ. Παρασκευαΐδης, «Η πρώτη έκθεση του Φώτη Κόντογλου στη Μυτιλήνη τον Ιούλιο του 1923», Αιολικά Γράμματα 154-155 (Άπρίλιος-Μάιος 1996), 196-200.

^[5] Ε. Γεωργιάδου-Κούντουρα, «Η βυζαντινή παράδοση σε τέσσερις Νεοέλληνες ζωγράφους», Βυζαντινά 8 (1976), 149-150, εικ. 5· Μ. Καμπάνης, Εισαγωγικό σημείωμα, Σπύρος Παπαλουκάς, Θητεία στον Άθω, Έρευνα-Επιμέλεια Μάρκος Καμπάνης, Αγιορειτική Πινα-κοθήκη, Άγιον Όρος 2003, 11-12· Α. Κούρια, Ο Άθως του Σπύρου Παπαλουκά, ό.π., 19-22· Μ. Μιχαηλίδου, «Ο Σπύρος Παπαλουκάς και η Θεσσαλονίκη», Σπύρος Παπαλουκάς, 1922 κ.ε., Τελλόγλειο ίδρυμα Τεχνών, Θεσσαλονίκη 2012, 8-9, 33.

^[6] Ε. Γεωργιάδου-Κούντουρα, «Η αθωνική εμπειρία του Σπύρου Παπαλουκά», Θεσσαλονικέων Πόλις 9/32 (Ιούνιος 2010), 35-40· Δώρα φέροντες: Ημερολόγιο 2012, 122.

^[7] Μ. Θεοχάρη, «Τα χρυσοκέντητα Άμφια τής Ι. Μονής Σταυρονικήτα», Μονή Σταυρονικήτα, Ίστορία-Εικόνες-Χρυσοκεντήματα, Αθήνα 1974, 145, 152-156, 184-189.

[8] Κ. Κιλεσοπούλου, «Η σχέση των Θεσσαλονικέων καλλιτεχνών με το Άγιον Όρος», Το Άγιον Όρος στην Ελληνική Τέχνη, 32-34· Ε. Γεωργιάδου-Κούντουρα, «Ο Ρέγκος και η Θεσσαλονίκη», Θεσσαλονικέων Πόλις 10 (Απρίλιος 2003), 92-94, 96.

[9] Θεόφιλος, Ζωγραφικοί πίνακες, Δήμος Μυτιλήνης-Μουσείο Θεόφιλου, Αθήνα 1986, 17.

[11] Γεωργιάδου-Κούντουρα, Θρησκευτικά θέματα στη νεοελληνική ζωγραφική, 27· Παυλόπουλος, «Το Άγιον Όρος στην Ελληνική Τέχνη», 14-24.

[12] Καλλιτεχνική Συλλογή τής Εθνικής Τραπέζης, εισαγωγή-κείμενα Ντ. Ηλιοπούλου-Ρογκαν, Αθήνα 1994, 80, εικ. 51.